

נפתוליו עם חיים ועם מוות הוא תעודה
אנושית רוטטת.

מתוך עזבונו הספרותי, ומן ההערכות הצנו-
עות שבסוף הספר, עולים חיי אדם וגורלו.
פרופ' הלמוט הארטווג, ממכון-ההקרנה
בבית-החולים העירוני בבאזל, כותב בתוך
השאר על יואש: "על שנפגשתי עמו בדרך
הגורל שלו הריני מודה לאלהים. על-ידי
עמידתו—זכיתי בכוח חדש, המסייע לי לא
לאבד את האמונה נוכח החולים המיואשים
הרבים הבאים אלי". הרגשתו של הרופא
מציפה גם את לב הקורא בספר, הקורן
אמונה ותקוה הבוקעות מתוך מציאות של
סבל וייסורים. המכתבים לרעייתו הצעירה,

להוריו, לילדתו חן וטעם טוב אצורים בהם.
חולה-המרחבים היה יואש מכנה את עצמו,
ובעיצומם של עינויים קשים הוא מתאר את
"קווי הרכס הרחוקים, שלעולם הם מסתוריים
ואפופי פליאה, המסמנים את ההרים הרחו-
קים אפופי הערפילים ורבי הסודות, שכמו
נוצרו בכוונה תחילה, בכל מקום שהוא
במרחב, על מנת לענות את נפש המטייל
שלא תשבע לעולם. הרכסים המסתירים את
ארץ-החלומות מעבר, הצובטים בך ומטרי-
פים נשימתך בקווי הרכס המעודנים הזכים,
שלא תשבע מהם לעולם עד אם כבשת את
כולם. אך כשכבשת, עריץ וחומד, נגלית לך
ארץ-חמדה הגתחמת שוב ושוב ברכס הרחוק,
הערפילי שלעולם לא אבינו ולא אשיגו".

מ.ג.

אדמת מריבה

שמואל כץ מתלמידי ז'בוטינסקי הוא ובצעי-
רותו אף הספיק לצקת מים על ידיו. לאחר-
מכן היה חבר המפקדה של הארגון-הצבאי-
הלאומי, מפקד האצ"ל ה"עצמאי" בירושלים
עד לפירוקו של הארגון על-פי צו ממשלת
ישראל, ולאחר-מכן חבר הכנסת הראשונה
מטעם תנועת חירות ובאחרונה מן האישים

* שמואל כץ: אדמת מריבה (מציאות ודמיון
בארץ-ישראל); הוצאת קרני, 1972; 261
עמ'.

מכסה דברים. היא מספרת לתומה, מציגה
דברים כמו שהיו, ואינה מוסיפה אלא משהו
מחוויותיה ומהאשמותיה, כלפי עצמה וכלפי
חבריה.

י.פ.

שכרון המרחבים

מבין דפי "שכרון המרחבים" מופיע דיוקנו
הרוחני ועולמו הפנימי של צעיר משלנו,
הרטט המיוחד שבנשמתו, פשטותו הכנה,
אהבתו לחיים ואמונתו בחיים, מחלתו האנו-
שה. פרטים וקווים יחידים מתלכדים לתמונה
רבת-און ורבת-סבל של משורר, חלוץ
וחייל—יואש ארד.

יואש, יליד קיבוץ, בורך במידה מופלגת
של בקורת-עצמית, של התנדבות, של חיו-
ניות. צעיר חכם-לב זה, שבעל נסיון-חיים
היה על אף היותו עול-ימים, אלא ידע גם
לחיות את חייו ב"סגנון" משלו.

וכך רושם לו יואש, שיום אחד ודאי מוצא
היה את דרכו אל הסיפור או אל השיר:
"בימים אלה חשבתי שוב כי לו התפנית
והתרכזתי בנסיון לכתוב הייתי מצליח ליצור
כמו שאני מצליח בתחומים אחרים. מעבר
לכל התכניות והמטרות זוהי השאיפה המהו-
תית ביותר, העמוקה וארוכת-הנשימה מכל
שאר השאיפות. הדבר מחלחל בי פנימה,
מדי פעם שב ועולה, שב ועולה. יום אחד
אשב לשולחן, ארכיב לי תכנית שלדית,
אחליט מה רוצה אני ואפליג אל ים החרדות,
החיפושים, האכזבות. עובדה היא. בכך אני
רוצה". יואש—סמל מילוי-חובה—משך בעט
שלא מדעתו, ותשומת-לב מיוחדת מעוררות
בספר שלפנינו רשימות שכתב בתקופת לב-
טים אישיים עד לגיוסו לצבא. יומן-המלחמה,
שנכתב בשדה, מבליט את עצמיותו הפני-
מית ואת הבחנתו הדקה והחודרת בצדדי-
תורפה שבאדם.

בהיות יואש בן 25 חלה במחלה שהכריעתו.
הוא יצא לשוייץ לשם הקרנה בקרני-ביתא
במכון-הקרנה אוניברסיטאי. יומנו מחדשי

* יואש ארד: שכרון המרחבים; עם עובד /
תרבות וחינוך, 1973.